

VOORZICHTIGHEID EN VOORZIENIGHEID

Dit artikelje gaat over twee begrippen: voorzichtigheid en voorzienigheid. Vooraleer we God erbij gaan betrekken, moet je eens naar de woorden zelf kijken. Eigenlijk staat er tweemaal hetzelfde, want 'zicht' en 'zien' is hetzelfde. Woordelijk gaat het over "vooruit kijken", naar wat komt. In het Latijn is dat trouwens net zo: voorzienigheid vertaalt zich als *providentia* (van pro-videre: voorzien) en voorzichtigheid als *prudentia*, wat gewoon een samentrekking is van het woord providentia. Hoewel de betekenis van beide woorden verschillend is, is in beider betekenis de kern het vooruit-kijken.

In godsdienstige context lopen de betekenissen duidelijk uiteen. Voorzichtigheid is een kwaliteit van de mens (één van de vier kardinale deugden) en voorzienigheid is een kwaliteit van God. Beiden kunnen vooruit-kijken, zij het de Ene wat verder dan de andere.

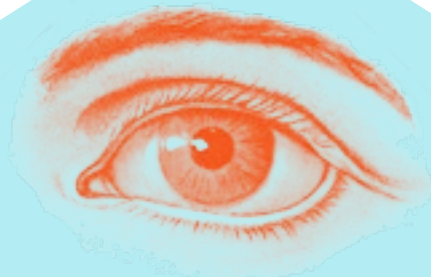
Uit de Mechelse catechismus:

Draagt God zorg voor al zijn schepselen? Ja, God draagt zorg voor al zijn schepselen, door ze in stand te houden en te besturen: deze zorg noemt men de "goddelijke Voorzienigheid".

Wat is de voorzichtigheid? De voorzichtigheid is de deugd die ons de beste middelen doet aanwenden om christelijk te leven en in de hemel te komen.

Uit de Catechismus van de Katholieke Kerk (§1806):

De voorzichtigheid stelt de rede in staat alle omstandigheden te onderscheiden wat werkelijk goed voor ons is, en de juiste middelen te kiezen om het tot stand te brengen. Zij leidt de andere deugden, door hun regel en maat aan te geven.

Het alziende oog van de goddelijke voorzienigheid, glasraam in missiehuis St. Michaël, Steyl (NL)

HET DILEMMA VAN DE VRIJHEID

Hoewel deze begrippen dus in de grond gelijk zijn, leiden ze eigenaardig genoeg tot één van de grootste dilemma's van het geloof, ook in onze tijd. Drijf je de definities op de spits, dan spreken ze mekaar tegen, en dat merk je in de loop van de kerkelijke geschiedenis genoeg. Hoeveel **ketterijen** zijn er niet gebaseerd op de verabsolutering van de voorzienigheid tot predeterminatie of tegenovergesteld de verheerlijking van de voorzichtigheid als een louter menselijke verdienste die rechtvaardiging is om in de Hemel te komen. Het dilemma raakt ook aan onze vraag naar **vrijheid**. Hoe vrij ben ik om mijn eigen weg te bepalen, als God alles voorziet?

Als je de concepten iets behoedzamer benadert, vallen ze evenwel te verzoenen. Meer nog: ze worden **complementair**. Gods voorzienigheid baat niets, als ik geen voorzichtigheid aan de dag leg. En mocht ik nog zo voorzichtig zijn, mijn menselijk falen zou toch alles doen mislukken als God niet voorzienig was. Dus ook andersom, als ik een keuze zou maken, in eer en geweten, die door anderen (zelfs indien zij een 'meerderheid' vormen) wordt afgeraden, dan nog kan ik genieten van Gods voorzienigheid. Gods voorzienigheid (die per definitie volmaakt is) en mijn voorzichtigheid (die per definitie onvolmaakt is) vullen mekaar perfect aan.

GOED NIEUWS

Dat is goed nieuws voor bangeriken en controlefreaks, die geruster en meer ontspannen mogen zijn en niet voortdurend in angst moeten leven dat er wel eens iets mis zou kunnen gaan, in hun eigen levensgang of in die van wie zij menen te bevoogden. Dat is eveneens goed nieuws voor avonturiers en ondernemers, die zonder schroom tegen de stroom in mogen roeien. Zolang hun onconventionele of onzekere keuzes oprecht het christelijk leven betrachten, mogen ze erop rekenen dat God erin voorziet **alles ten goede te keren**, zelfs doorheen mislukkingen, tegenslag of weerwerk.

De voorzienigheid van God zorgt ervoor dat **goede intenties** worden beloond, meteen of in het hiernamaals. Godsvruchtige keuzes die in de ogen van de mensen tot mislukken gedoemd lijken, worden ten goede gekeerd. Op voorwaarde althans dat ze gegrondvest zijn op een zuiver en gevormd geweten. Wie tegen beter weten in te werk gaat, dreigt evenwel in de kou te blijven staan.

SLECHT NIEUWS

Dat is slecht nieuws voor moraalridders, die aan goede bedoelingen voorbijgaan en menen het Laatste Oordeel een stapje voor te kunnen zijn. Zij lopen immers het risico Gods voorzienigheid tegen te werken, en dat kan toch niet de bedoeling zijn?

De deugd van de voorzichtigheid, allegorisch voorgesteld als een slang, een ontlening aan Mt 10:16, St. Lambertuskerk, Maren Kessel (NL)

Bedenk wel: Ik stuur jullie als schapen tussen de wolven. Wees dus slim als **slangen** en eenvoudig als duiven. Pas op voor de mensen, want ze zullen je uitleveren aan rechtbanken, en in hun synagogen zullen ze je geselen. Men zal jullie voor landvoogden en koningen brengen omwille van Mij, als een getuigenis voor hen en de heidenen. Wanneer ze jullie uitleveren, maak je dan geen zorgen over hoe je zult spreken en wat je zult zeggen. Want op dat uur zal jullie ingegeven worden wat je moet zeggen. Want jullie zijn het niet die spreken, maar het is de Geest van je Vader die in jullie spreekt.

Mattheüs 10:16-20

GRENZEN VAN HET GEWETEN

Voorzichtigheid en voorzienigheid bakenen de grenzen af van ons persoonlijk geweten. De voorzichtigheid betekent dat het geweten **noodzakelijk** is om een goed leven te leiden, maar de voorzienigheid betekent dat mijn geweten ook zijn **grenzen** heeft. De onvolmaaktheid van mijn voorzichtigheid, wordt aangevuld met Gods voorzienigheid. In die zin is dit ook een vorm van **nederigheid**, te beseffen dat mijn geweten geen absoluut oordeel kan vellen, niet over mijn eigen keuzes, en zeker niet over die van een ander: het heeft de aanvulling van de voorzienigheid nodig. Overdreven voorzichtigheid is zelfs een vorm van **hoogmoed** in het licht van Gods voorzienigheid. Maar de voorzienigheid kan ook geen aanleiding tot morele **luiheid** zijn, want voorzichtigheid blijft geboden!

Wie wil genieten van Gods voorzienigheid, mag een **ander** diezelfde voorzienigheid niet ontzeggen. En dat is wat gebeurt als we over een ander oordelen enkel en alleen omdat hij of zij keuzes maakt die niet de onze zijn, zonder ons af te vragen of ze ook vanuit het oogpunt van de ander in eer en geweten gegrond zijn. Dan neemt onze eigen voorzichtigheid de plaats in van Gods voorzienigheid en betonen we respect noch aan God, noch aan onze medemens en diens relatie tot God.

<http://gelovenleren.net/blog/voorzichtigheid-en-voorzienigheid>